

Zastępowe i zastępowi to klucz do sukcesu w pracy każdej drużyny. Nie wszyscy doceniamy ten skarb, jakim są dobrze funkcjonujące zastępy – czasem też tracimy z oczu cel, jaki przyświeca ich działaniu. Dlatego przyszedł chyba w naszym Związku czas na odrodzenie myśli R. Baden-Powella o systemie zastępowym i wspieranie drużynowych w pracy z zastępowymi.

HUFIEC WSPIERA SYSTEM ZASTĘPOWY

HM. KATARZYNA SAWIAK

ZADANIA HUFCA A PRACA Z ZASTĘPOWYMI

Spośród zadań hufca wytyczonych przez Statut ZHP należy wskazać trzy, które pośrednio odnoszą się do realizacji zadań dotyczących pracy z zastępowymi. Celowo piszę, iż pośrednio, ponieważ zadaniem hufca nie jest praca z zastępowymi, ale wspieranie w tym zakresie drużynowych. Mam tu na myśli:

1. wychowanie, kształcenie i wspieranie drużynowych i funkcyjnych,
2. inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej podstawowych jednostek organizacyjnych,
3. koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP i metodą harcerską.

Wszystkie zespoły hufca to system naczyń połączonych – ich dobra współpraca daje hufcowi zamierzony efekt. Dlatego temat pracy z zastępowymi powinien pojawić się jednocześnie w pracy zarówno namiestnictwa i zespołu programowego, jak i zespołu kadry kształcącej i KSI.

JAK POMAGA NAMIESTNIK?

Rola namiestnictwa we wspieraniu pracy z zastępowymi jest nie do przecenienia. Stworzone w namiestnictwie forum wymiany doświadczeń między drużynowymi w postaci:

1. zbiórek i warsztatów dla drużynowych poświęconych pracy z zastępowymi,
2. prezentacji dorobku rad drużyn i zastępów zastępowych, – zaowocuje zebraniem różnych rozwiązań i pomysłów na działanie z zastępowymi.

Można pokusić się także o wyeksponowanie działania zastępów i rad drużyn podczas turniejów drużyn lub turniejów rad drużyn, konkursów programowych, imprez namiestnictwa skierowanych na prezentację dokonań zastępów w drużynach, na przykład sejmiku zastępów. Działanie zastępów w drużynie to także jeden z kluczowych punktów przy rozmowie o poziomie pracy danej drużyny – jedno z kryteriów, określających drużynę jako dobrą. Indywidualna praca instruktorów namiestnictwa z drużynowymi będzie polegała m.in. na wsparciu merytorycznym udzielanym drużynom, w których zastępy nie pracują lub pracują słabo.

JAK MOŻE POMÓC ZESPÓŁ KADRY KSZTAŁCĄCEJ?

Hufcowy zespół kadry kształcącej może założyć sobie w planie pracy opiekę merytoryczną nad odbywającymi się w środowiskach szczepów i drużyn kursami zastępowych. Przyglądać się będzie zatem:

- komendzie kursu – jej przygotowaniu do prowadzenia tego typu formy kształceniowej;
- programowi kursu – powinien on być prawidłowo skonstruowany i zawierać wszystkie niezbędne elementy, określać, jakie treści zostaną przekazane uczestnikom kursu i czy będzie to robione zgodnie z wymogami metody harcerskiej i specyfiki środowiska;
- przebiegowi działań kursowych i ich podsumowaniu.

Aby mieć pewność, że poziom organizowanych w szczepach i drużynach kursów zastępowych będzie dobry, należy pokusić się o przygotowanie dla potencjalnej kadry kursów warsztatów doskonalących, podczas których przekazane i przećwiczone zostaną kluczowe dla dobrego poprowadzenia kursu tematy. Warsztaty przyniesić mogą także inną korzyść – podsuną drużynowym pomysły do stałej pracy z zastępowymi w zastępach zastępowych. Niezbędnym elementem powinno być także wskazanie miejsc i źródeł, gdzie można będzie znaleźć materiały metodyczne na temat pracy z zastępowymi.

WARSZTATY DLA DRUŻYNOWYCH*Jak pracować z radą drużyny i zastępem zastępowych?*

oraz

WARSZTATY DLA ORGANIZATORÓW KURSÓW ZASTĘPOWYCH**CELE:**

1. Przygotowanie uczestników do tworzenia odpowiadającego na potrzeby i atrakcyjnego programu dla zastępowych.
2. Stworzenie podstaw standardów kształcenia zastępowych w hufcu.
3. Przygotowanie drużynowych i zachęcenie ich do organizowania kształcenia zastępowych.
4. Wyławianie talentów, które w przyszłości zasilą hufcowy zespół kształcenia.
5. Danie uczestnikom motywacji i nowych pomysłów do pracy z zastępowymi.

UCZESTNICY:

- Warsztaty – drużynowi i przybocznicy drużyn harcerskich, starszoharcerskich.
- Kurs – osoby zainteresowane organizacją kursów zastępowych, co najmniej z otwartą próbą na stopień pdw.

FORMUŁA:

- Zajęcia warsztatowe przeznaczone są dla wszystkich uczestników – kursu i warsztatów. Zajęcia kursowe tylko dla uczestników kursu.
- Proponowany układ zajęć to dwa całodzienne spotkania sobotnie oraz biwak.

FORMA ZALICZENIA:

Uczestnicy warsztatów obecni na większości zajęć i zaangażowani w działania warsztatowe przez wykonywanie zadań międzyzbiórkowych otrzymują dyplom ukończenia warsztatów.

Uczestnicy kursu zobligowani są do udziału we wszystkich zajęciach kursowych i większości warsztatowych oraz do wykonania zadań:

- przygotowania opinii o podopiecznym,
- stworzenia obrzędowości kursu zastępowych,
- przygotowania planu kursu zastępowych na podstawie analizy działania środowiska,
- przeprowadzenia zajęć o charakterze kształceniowych dla własnej rady drużyny lub kilku rad drużyn,
- przygotowania biwaku.

TEMATY WARSZTATOWE:

- Czym charakteryzuje się metodyka starszoharcerska.
- Na czym polega fenomen systemu zastępowego.
- Jak są typowe formy pracy dla harcerzy starszych – w praktyce i z bajerem!
- Jak są zadania rady drużyny i zastępu zastępowych.
- Jak tworzyć atrakcyjny program dla rady drużyny i zastępu zastępowych.
- Gdzie szukać pomysłów na pracę rady drużyny i zastępu zastępowych.
- Gry i zabawy w harcówce i poza harcówką.
- Jak rozwijać warsztat zastępowego.
- Jak pracować z próbami na stopnie.
- Jak wykorzystywać w pracy zadanie zespołowe i projekt.
- Jak motywować zastępowych do pracy.
- Jakimi ciekawymi formami przekazywać wiedzę z technik harcerskich.
- Jak stworzyć obrzędowość rady drużyny i zastępu zastępowych.
- Czym jest planowanie a czym programowanie.
- Jak zrobić ciekawą kronikę i proporzec.
- Jak wykonać dobre zdobnictwo.

ZAGADNIENIA KURSOWE:

- Formuła kursu, organizacja pracy kursu.
- Organizacja wyjazdu kursowego.
- Jak dobrać kadre.
- Tworzenie planu – analiza potrzeb, standardy kształcenia zastępowych.
- Aktywne metody kształcenia.

CO MOŻE KOMISJA STOPNI INSTRUKTORSKICH?

W próbach na stopień przewodniczkii–przewodnika często pojawiają się zadania, dotyczące rozwiązań metodycznych i repertuarowych w pracy z zastępowymi. Jednym z zadań jest upowszechnianie dorobku instruktorskiego, zatem tego typu opracowania powinny być za zgodą autorów przekazywane do ZKK, namiestnictw, aby tą drogą docierały do drużynowych i komend szczepów.

Próby przewodnikowskie w swoich wymaganiach mają także odniesienia do pracy w systemie małych grup:

...Wykazał się umiejętnością pracy wychowawczej z dziećmi lub młodzieżą w wybranej grupie wiekowej, w tym:

- znajomością specyfiki rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży,
- stosowania harcerskiego systemu wychowawczego w pracy z drużyną (gromadą),
- umiejętnością organizowania pracy z grupą (w systemie małych grup).

Ekspozycja tych wymagań podczas zatwierdzania programów prób i dogłębna analiza realizacji próby pod tym kątem daje osobie zdobywającej stopień poczucie wagi problemu, opiekunowi zwraca uwagę na konieczność ścisłej współpracy z podopiecznym nad realizacją tych zadań, podnosi poziom prób, a przede wszystkim jest przyczynkiem do znalezienia sposobu na poprawę działalności zastępów w drużynach.

A ZESPÓŁ PROGRAMOWY?

Zespół programowy we współpracy z pozostałymi zespołami wytycza myśl–ideę–temat–problem, któremu we wszelkich działaniach hufca powinny poświęcić więcej uwagi. Jeśli analiza pracy drużyn wskazuje na to, że zastępy nie działają dobrze, należy myśleniem o problemie zainteresować szersze grono instruktorskie – zespoły hufcowe, a przede wszystkim szczepowych. Skutecznym rozwiązaniem będzie promowanie rozwiązań programowych przygotowanych przez drużyny i szczepy, w tym imprez nastawionych na współdziałanie zastępów, propozycji zbiórek. Działaniem sprawdzonym i skutecznym jest hufcowy biwak dla zastępów, pozwalający na poznanie skuteczności ich działania, zaprezentowanie dokonań, spotkanie w jednym miejscu i czasie wielu innych zastępów, które mogą się ze sobą zmierzyć podczas gier, realizacji zadań. Tego typu działania wzmacniają zastępy, pomagają zastępowym wytyczać kolejne cele w swojej pracy, podsuwają nowe pomysły, dają motywację do dalszej pracy.

hm. Katarzyna Sawiak
jest zastępczynią komendanta Hufca Łódź Polesie

Hm. Katarzyna Sawiak jest szefem projektu, którego celem jest upowszechnienie rozwiązań wspierających pracę z zastępowymi. Osoby, które chciałyby włączyć się w projekt lub mają wypracowane na ten temat materiały, prosimy o kontakt na adres: csi@zhp.org.pl.